

Toen was geluk nog gewoon ...

DE HANG NAAR HET verleden is altijd sterk in tijden van grote veranderingen. En in zo'n tijd leven we nu, meent socioloog prof. Ruut Veenhoven. Uit een onderzoek van het bureau InterView, waarvan de resultaten vorige week in de bijlage Die jeugd van tegenwoordig in deze krant werden gepubliceerd, bleek dat de helft van de ouders met kinderen in de leeftijd van 9 tot 18 jaar zijn zoons en dochter liever opvoeden in de jaren vijftig, zestig, zeventig of tachtig dan in de huidige tijd.

„Nostalgie is van alle tijden”, zegt Veenhoven die al meer dan een kwart eeuw onderzoek doet naar het geluk van mensen. Hij heeft vastgesteld dat Nederlanders zichzelf een dikke zeven geven voor geluk. Dat is net iets minder dan de inwoners van de Scandinavische landen die met een acht prima in hun vel zitten, maar veel meer dan Spanje, Italië en Portugal.

Niet alleen de *prestatie-burger* van vandaag, maar ook de hovelingen van

Lodewijk de XIV verlangden al terug naar het verleden. Ze schudden hun poeder en pruiken af om zich in hun vrije tijd over te geven aan het romantische leven van schaapherder en herderinnetje. Knechten moesten er wel voor zorgen dat de schapen mooi schoon waren; de realiteit van het verleden kan soms heel vies zijn.

Het romantiseren van het verleden is volgens de geluksprofessor een algemeen menselijke eigenschap die haar basis vindt in een selectief geheugen. „Mensen zijn geneigd de vervelende momenten van hun jeugd te verdringen en te vergeten. Het is te vergelijken met een album vakantiefoto's. Daarin zitten over het algemeen alleen maar leuke momenten.

Kijk je er later nog eens in terug, dan verzucht je al gauw: wat een leuke tijd was dat.”

Hij wijst op emigranten die na een heel leven in Australië of Canada harts-

tochtelijk naar Nederland kunnen terugverlangen. „Ze koesteren de herinnering van Sinterklaas of Kerstmis in hun jeugd. Als ze werkelijk terugkomen, realiseren ze zich pas hoezeer ze zich hebben vergist en dat het Nederland van toen niet meer bestaat en misschien wel nooit heeft bestaan.”

De mate waarin mensen zich overgeven aan nostalgie hangt nauw samen met het tempo waarin culturele veranderingen zich voltrekken. Veenhoven verbaast zich er allerminst over dat veel mensen juist in deze periode verlekkerd terugkijken naar hun eigen

kindertijd of zelfs naar het decennium daarvoor. „Op de gebieden van seks, inspraak, relaties en keuzevrijheid is er enorm veel veranderd en dat schept verwarring. Er zijn zoveel vragen: moet je bij je vrouw blijven? Moet je van baan veranderen? Wat moet je geloven..? Vroeger hoefde je daar je hoofd niet over te breken. je bleef bij je vrouw, bleef bij je baas en ging naar je kerk.”

In de vaststelling van veel mensen dat het ‘toen’ zo’n rustige, eenvoudige, onbezorgde en overzichtelijke tijd was, zit wel een kern van waarheid, zegt Veenhoven. „In deze tijd moeten mensen enorm veel keuzes maken, maar lang niet iedereen is daartoe in staat. Met vrijheid moet je kunnen omgaan. Wat dat betreft voelen mensen veranderingen ten opzichte van vroeger goed aan.”

HET IS OPVALLEND dat kinderen geen last hebben van nostalgie. Volgens het jongeren-ouders onderzoek van bureau InterView wil ruim driekwart van de jongeren tussen de 9 en 18 jaar in deze tijd opgroeien. Ze waarderen de techniek en de luxe van het heden (43 procent) en kunnen weinig waardering opbrengen voor ‘strengheid’ van vroeger (14 procent). Ze zijn er vast van overtuigd dat ze het zelf beter hebben dan hun ouders in hun jonge jaren.

Veenhoven kan dit gedrag verklaren: „Kinderen hebben natuurlijk die herinneringen aan vroeger niet. Trouwens, ze hebben geen tijd om over het verleden na te denken. Ze zijn veel te druk met het heden bezig. Bovendien worden ze nauwelijks meer geconfronteerd met het cultureel erfgoed van

Nederland, met Willem van Oranje als de Vader des Vaderlands en dat soort zaken, zoals wij vroeger. Ze kijken naar de televisie en zien daar de beelden van vandaag. Ze kennen niets anders.”

Het verlekkend terugkijken naar de tijd ‘toen de wereld nog in orde was’ is niet alleen voor-behouden aan mensen die minder succesvol zijn of net een nare ervaring achter de rug hebben

. Veenhoven: „Ook mensen die succesvol of geslaagd zijn hebben de drang om te denken hoe het toch weer anders kan. Maar van het eilandje *utopia* naar het eilandje *nostalgia* is maar een kleine stukje zwemmen. Het altijd over iets anders fantaseren is de basis van de menselijke creativiteit.”

Daar heeft ook socioloog Ruut Veen-

hoven, hoogleraar in Utrecht en wetenschappelijk hoofdmedewerker aan de Erasmusuniversiteit in Rotterdam, alle gelegenheid voor. Hij woont in een monumentale boerderij uit het begin van deze eeuw die alle kenmerken heeft van het onbereikbare droomhuis van veel stedelingen. Op het land nog wel, waar volgens de opvatting van veel stedelingen, het leven goed is.